2017-151

Archeologienota Dendermonde Schoolstraat 4

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

29-9-2017

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning te Dendermonde Schoolstraat 4 (prov. Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingreep 1000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein bevindt zich ten westen van de stadskern van Dendermonde, in de richting van de deelgemeente Appels, en is in gebruik als paardenmanège. De westelijke helft van het terrein wordt ingenomen door een woning waarrond diverse paardenstallen, een binnenpiste (grote loods in de noordwestelijke hoek), een buitenpiste en een tweede loods met verharding en bomen rondom zijn gelegen. Het oostelijke deel wordt ingenomen door een onverharde zone in gebruik als parkeerzone, oefenruimte en stapmolen; een deel is weiland.

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij de relevante en beschikbare bronnen teruggevonden werden en geraadpleegd. Het plangebied was sinds ca. 1777 steeds onbebouwd, waarschijnlijk in gebruik als landbouwgrond, tot het eind 20ste eeuw geleidelijk aan zijn huidige invulling kreeg als paardenmanège. Het bevond zich net ten noorden van een nu niet meer aanwezige meander in de Dender en van een oude invalsweg naar de stad Dendermonde. Hoe het plangebied er uit zag voor 1777 is niet geweten. De regio rond het plangebied is eerder rijk aan archeologische sites. Minstens sinds het mesolithicum is er menselijke activiteit, en er zijn vele aanwijzingen dat deze omgeving waar de Dender in de Schelde uitmondt een grote aantrekkingskracht uitoefende tijdens de metaaltijden, de Romeinse periode en de vroege middeleeuwen. Vooral op de kouter net ten zuiden van de oude loop van de Dender zijn diverse sites gelegen die een zeker continuïteit aangeven: enclos uit ijzertijd, Romeinse begraafplaats, Merovingisch grafveld, kerk uit de 7de-8ste eeuw, klooster uit de 13de eeuw. Ook is duidelijk dat de nabijheid van de stad Dendermonde er voor zorgde dat er zich rondom het plangebied een aantal sites ontwikkelden die men in een louter landelijke context niet zou verwachten: een burcht, een klooster, een lazarie, watermolens, een redoute. Het plangebied is gelegen op matig natte zandleemgronden zandgronden, iets hoger gelegen dan de noordelijke, nattere Scheldemeersgronden. Net ten zuiden zijn natte kleigronden van een oude Dendermeander aanwezig. Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een bepaalde archeologische verwachting heeft. Gezien de aanwezigheid van diverse archeologische indicatoren in de omgeving is de kans niet onbestaande dat er een archeologische site aanwezig is binnen de grenzen van het plangebied. Algemeen is de site gelegen op een interessante locatie voor menselijke aanwezigheid in het verleden, op iets drogere gronden vlakbij een Dendermeander en in de nabijheid van de nattere Scheldemeersen. Dit betekent dat er in de directe omgeving een grote voedselvoorraad- en variatie aanwezig was, en de rivieren konden gebruikt worden voor transport. Vanaf de middeleeuwen komt daar nog de nabijheid van de stad Dendermonde bij als mogelijke aantrekkingspool voor menselijke bewoning en activiteit.

Het terrein is momenteel in gebruik als paardenmanège en is grotendeels bebouwd en verhard. De geplande werken omhelzen het afbreken van een loods, inclusief opbrak van de aanpalende

verharding en rooien van de aangrenzende bomen, en het bouwen van een binnenpiste met aanhorigheden op de vrijgekomen plaats. Daarnaast wordt ook voorzien in het aanleggen van een mestvaalt, een buitenpiste en een stapmolen. De geplande werken betekenen een eerder beperkte ingreep in de bodem. De diepere ingrepen betreffen puntlocaties voor funderingen en citernes, met een gezamenlijke oppervlakte van minder dan 100m². Voor de wandelzone van de paarden in de stapmolen wordt een rondgaande strook van 2,5m tot -40cm diepte uitgegraven. De binnenruimte van de nieuwe binnenpiste, 1125m² groot, wordt tot -20cm diep uitgegraven. Deze uitgraving vindt plaats op een zone die al omwoeld is door de huidige inirchting. De mestvaalt (45,5m²) en de buitenpiste worden tot maximaal -30cm uitgegraven, op een zone die momenteel niet verhard is maar ingericht en in gebruik als parking, oefenruimte en weide. Dergelijke uitgraving, beperkt in diepte, op een zone die reeds in gebruik is als weg en parking van wagens en vrachtzones en als zone waar paarden lopen, zal geen bijkomende verstoring veroorzaken dan deze reeds aanwezig door dit gebruik (bvb. bandensporen, tramplingsporen).

Hoewel het plangebied een bepaalde archeologische verwachting kent en op basis van het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kan aangetoond worden, wordt er geen verder vooronderzoek geadviseerd omdat de geplande werken slechts heel beperkt en op verspreide locaties diepgaande ingrepen in de bodem met zich meebrengen. De archeologische verwachting betreft voornamelijk landelijke bewoning/begraving/activiteit uit het verleden, die het best kan geëvalueerd worden binnen een breed ruimtelijk kader aangezien dergelijke sites zich meestal over grotere gebieden uitstrekken. Onderzoek van kleine puntlocaties heeft in dit geval geen enkele archeologische relevantie. Als er een site aanwezig zou zijn, dan zou deze maar heel beperkt worden aangesneden en moeilijk herkenbaar zijn, en zou het onderzoek ervan meer vragen oproepen dan beantwoorden. De kosten-baten analyse zou in dit geval negatief uitdraaien. **Om die reden wordt er, ondanks het eventuele archeologische potentieel, geen verder onderzoek geadviseerd. Er dient dus geen programma van maatregelen voor verder archeologisch onderzoek opgesteld te worden. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij aantreffen van archeologisch sporen/vondsten tijdens werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed[1].**

[1] Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.